

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 47/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. októbra 2004 v senáte prerokoval sťažnosť M. B., bytom K., Z. B., bytom K., a J. B., bytom K., zastúpených advokátom JUDr. R., K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 496/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. B., Z. B. a J. B. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 496/96 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 496/96 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. M. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice I povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Z. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice I povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. J. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice I povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

6. Okresný súd Košice I je povinný M. B., Z. B. a J. B. uhradiť trovy právneho zastúpenia 8 800 Sk (slovom osemtisícosemsto slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu JUDr. R. Ž., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 24. februára 2004 prijal na ďalšie konanie sťažnosť M. B., bytom K., Z. B., bytom K., a J. B., bytom K. (ďalej aj „sťažovatelia“), v ktorej tvrdili, že postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 496/96 bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

Sťažovatelia okrem vyslovenia porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vo svojej sťažnosti požadujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, zaplatiť im primerané finančné zadosťučinenie 100 000 Sk a úhradu trov konania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Ústavný súd zistil z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrenia účastníkov konania a obsahu spisu sp. zn. 16 C 496/96 nasledovné:

Žalobca sa žalobou doručenou okresnému súdu 13. júna 1996 domáha voči sťažovateľom v procesnej pozícii žalovaných v druhom až štvrtom rade vydania bezdôvodného obohatenia.

Okresný súd uznesením z 13. septembra 1996 nepriznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov. Uznesenie bolo na odvolanie žalobcu zrušené Krajským súdom v Košiciach 31. októbra 1996. Uznesením z 20. marca 1998 okresný súd priznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov.

Po týchto úkonoch okresný súd nariadil pojednávania na 20. marec 1998, 22. máj 1998 (pojednávaní sa nezúčastnili žalovaná v prvom rade) a 10. júl 1998 (pojednávaní sa nezúčastnili žalovaní v prvom a druhom rade). Pojednávania 24. septembra 1998 sa nezúčastnili žalovaní v druhom a treťom rade, za čo im bola uložená poriadková pokuta.

Podaním zo 6. októbra 1998 vzniesol M. B. námietku zaujatosti voči zákonnej sudkyňi, spis bol postúpený nadriadenému súdu za účelom rozhodnutia o vznesenej námietke.

Opatrením z 1. júla 1999 došlo k zmene zákonnej sudkyne.

Vo veci sa ďalej uskutočnili pojednávania 6. novembra 2001, 25. januára 2002, 11. apríla 2002, 23. mája 2002, 3. októbra 2002 a 23. apríla 2003. Sťažovatelia ospravedlnili svoju neprítomnosť na pojednávaniach 25. januára 2002, 11. apríla 2002 a 23. mája 2002.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj povahu veci, b) správania účastníka konania a c) postupu súdu.

a) Predmetom konania je nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti odôvodňujúce záver o právnej alebo faktickej zložitosti

uvedeného konania. Právnu alebo faktickú zložitosť veci vo svojom vyjadrení nenamietal ani okresný súd.

b) Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v posudzovanom konaní, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov súdneho konania. Ústavný súd zistil, že doterajšia dĺžka konania pred okresným súdom bola čiastočne ovplyvnená správaním sťažovateľov (viacnásobná neúčast' na pojednávaniach, ktorá však bola ospravedlnená).

Využitie procesných oprávnení zo strany sťažovateľov priznaných účastníkom Občianskym súdnym poriadkom (vznesenie námietky zaujatosti, podanie vzájomného návrhu) neprispelo rozhodujúcou mierou k trvaniu konania pred okresným súdom. Ústavný súd však pripomína, že sťažnosť podali žalovaní, ktorí sa v konaní bránia proti uplatnenému nároku. Preto ich úlohou nie je také poskytovanie súčinnosti súdu, aké sa predpokladá u žalobcov, ktorí majú povinnosť tvrdenia, dôkaznú povinnosť a znášajú aj dôsledky dôkazného bremena.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu v konaní. Ústavný súd zdôrazňuje, že súdne konanie, ktoré začalo 13. júna 1996, je stále vedené na súde prvého stupňa bez toho, aby bolo do dňa vydania tohto nálezu rozhodnuté vo veci samej.

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd nariadil prvé pojednávanie až po viac než 20 mesiacoch od začatia konania. Táto doba je v podstate dobou poznačenou nečinnosťou, pričom za efektívne úkony nemožno považovať rozhodnutia o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov žalobcovi a výzvy s tým spojené.

Ústavný súd ďalej zistil existenciu zbytočných prietáhov v období od 27. novembra 1998 (spis vrátený okresnému súdu krajským súdom) do 6. novembra 2001 (pojednávanie), resp. od 23. apríla 2003 (pojednávanie) do rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti. V období od 6. novembra 2001 do 23. apríla 2003 okresný súd vykonal štyri pojednávania,

avšak ich výsledkom nebolo rozhodnutie vo veci samej, pretože tri pojednávania boli odročené bez meritórneho prerokovania vecí, čo nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty.

Z uvedeného vyplýva, že okresný súd bol bez zákonných dôvodov (§ 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku) nečinný v posudzovanej veci 71 mesiacov a ani jeho ostatné úkony, resp. pojednávania nesmerovali účinne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v posudzovanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, ktoré sú porušením základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich vecí bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí, resp. v zmene v osobe vybavujúcej sudkyne ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, nemôžu byť dôvodom na porušovanie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Tieto príčiny nezavádzajú všeobecný súd zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 16 C 496/96 konal bez zbytočných prietáhov.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 100 000 Sk pre všetkých spoločne.

Ústavný súd vychádzajúc zo svojej stabilizovanej judikatúry dospel k záveru, že stav konania v ich veci je taký, že sťažovatelia majú pocit právnej neistoty. Nečinnosť súdu v zistenom rozsahu nemožno podľa názoru ústavného súdu ničím ospravedlniť.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania, dobu trvania zbytočných prietáhov spôsobených nečinnosťou okresného súdu, zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane toho, že sťažovatelia sú vo veci žalovaní, ako aj návrh sťažovateľov na výšku primeraného finančného zadosťučinenia, ústavný súd priznal každému sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie 30 000 Sk.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Právny zástupca sťažovateľov uplatnil nárok na úhradu trov konania 8 800 Sk, a preto mu ústavný súd priznal túto sumu, ktorá neprevyšuje sumu, ktorá by sťažovateľom patrila podľa všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich výpočet trov tohto konania.